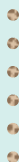

2

■ МУЗЕЈ
■ ЈУГОСЛАВИЈЕ

■ МУЗЕЈ
■ ЈУГОСЛАВИЈЕ

0

**МУЗЕЈ
ЈУГОСЛАВИЈЕ**

Издавач

Музеј историје Југославије, Београд

Одговорна уредница

Неда Кнежевић

Координаторка издавачке делатности

Александра Момчиловић Јовановић

Аутори текстова

Марија Ђорговић, Александра Момчиловић Јовановић, Неда Кнежевић,
Ана Радић, Момо Цвијовић, Радован Цукић

Аутори текстова рубрике Из вашег угла

Ана Адамовић, Владимир Арсенијевић, Тијана Палковљевић Бугарски,
Драган Булатовић, Митја Великоња, Радина Вучетић, Игор Дуда,
Радослав Зеленовић, Хрвоје Класић, Никола Крстовић, Предраг Марковић,
Борка Павићевић, Саша Панчић, Андреја Рихтер, Ирина Суботић,
Љубинка Трговчевић, Момо Цвијовић, Љиљана Цетинић, Станко Црнобрња,
Милена Драгићевић Шешић, Слободан Шијан, Шкарт

Сараднице у избору и стручној обради фотографија

Славица Дробац, Ана Радић, Јована Стојадиновић

Партнер у пројекту

Fakultet za medije i komunikacije

Дизајн корица

Славимир Стојановић

Prepress

Imagine@George

Лектура, коректура и превод

Ирина Вујичић, Ивана Томић

Медијски партнери

Штампа

ДМД штампарија, Београд

Тираж

500

Београд 2016.

Прво издање

ISBN 978-86-84811-39-6

САДРЖАЈ

Јубилеј: 20 година Музеја историје Југославије (уводна реч мр Неде Кнежевић, директорке МИЈ)	5
Историјат	7
Најзначајнији догађаји током 20 година постојања	9
Из вашег угла (сарадници о Музеју историје Југославије)	31
Од Музеја историје Југославије до Музеја Југославије: Ка новој концепцији	51
Метафора идеје	53
Структура и запослени	55
Захвалности	59

О ЈУБИЛЕЈУ

Живимо у свету који никада у историји није био толико занет својом свакидашњицом. Пред њим се будућност само назире.

Ми смо Музеј историје Југославије и по основној музејској дефиницији живимо у сва три времена – чувамо предмете из прошлости, истраживањем и излагањем историјских предмета и уметничких дела тумачимо културну баштину данашњим генерацијама и прикупљамо и проширујемо своје колекције за будуће нараштаје.

Својим радом настављамо традицију установа Музеј 25. мај, Меморијалног центра Јосип Броз Тито и Музеја револуције народа и народности Југославије, чијим смо спајањем настали као Музеј историје Југославије, 1996. године. Република Србија, као оснивач, својом одлуком 2007. године потврдила је наше постојање и наставила да нас подржава. Након седамнаест година проглашени смо и Установом културе од националног значаја, 2013. године.

Програмима подстичемо друштвено памћење и негујемо сећања на развој југословенске идеје почев од њене појаве у

19. веку, преко њених отелотворења до којих долази у 20. веку – Краљевине СХС и Краљевине Југославије, те социјалистичке Југославије. Истраживањима настојимо да преиспитамо разнолике сегменте из новије регионалне историје и истакнемо слојевитост југословенског искуства. Целокупну активност полако померамо ка темама и периодима који су до сада били запостављени, пре свега због специфичности фонда, који неупоредиво боље документује период социјалистичке Југославије, али ипак недовољно изнијансирано. Због тога се све чешће бавимо темама из друштвене историје и трудимо се да савременим начинима презентације осветљавамо комплексне културно-историјске феномене, као и научно-технички развитак државе Југославије.

Наша ВИЗИЈА је да, као отворена институција међународног значаја, савременом интерпретацијом прошлости подстичемо различите актере да активно сагледавају садашњост. МИСИЈА нам је да будемо место отвореног дијалога, да размењујемо знања и искуства о друштвеним и културним појавама 20. века са свим установама, организацијама и појединцима заинтересованим за питања југословенског наслеђа и југословенске прошлости. Иновативним приступом јединственим збиркама и сачуваним сведочанствима о Југославији, посетиоцима нудимо аутентичне увиде, сазнања и доживљаје кроз излагачке, едукативне и интерактивне програме.

Ове године обележавамо двадесет година постојања и успешног рада. Негујемо културу сећања с тежњом да уважимо разноврсна лична, колективна и генерацијска искуства. Чувамо сећања истичући универзалне вредности различитих аспеката наслеђа Југославије.

Важан партнер на промоцији јубилеја нам је Факултет за медије и комуникације (ФМК) из Београда.

Последњих година Музеј историје Југославије (МИЈ) постаје све препознатљивији бренд код стотине хиљада туриста, пожељни партнер бројних регионалних институција, невладиних организација и неформалних иницијатива и гостољубив домаћин међународним истраживачима и уметницима.

За МИЈ, институцију пред којом су и даље бројни професионални изазови, од великог значаја за будућност јесу историјат и специфични карактер три установе: Музеја револуције народа и народности Југославије (МРННЈ), Музеја 25. мај и Меморијалног центра Јосип Броз Тито (МЦ ЈБТ).

Музеј револуције народа и народности Југославије (МРННЈ) основан је уредбом Јосипа Броза Тита, председника СФРЈ, 1959. године, као државни музеј који ће истраживати и презентовати развој и борбу радничког покрета на простору Југославије. У складу с тим, МРННЈ прикупљао је историјски материјал из читаве земље. Поред основне делатности, организоване су бројне изложбе, филмске пројекције, предавања, квизови знања из историје радничког покрета, а неколико година при Музеју радило је и позориште. Музеј је почео да гради нову зграду на

Новом Београду, али је градња 1964. обустављена и никада није настављена.

Музеј 25. мај постоји као самостална институција од 1962. године. Све до оснивања МЦ ЈБТ 1982. године, у Музеју се првенствено излажу поклони које је Тито добијао поводом рођендана и током путовања у земљи и иностранству. Ту се одржавају и бројни сусрети са уметницима и различити програми намењени углавном младима. Након Титове смрти објекат улази у састав Меморијалног центра Јосип Броз Тито као део великог комплекса.

Меморијални центар Јосип Броз Тито (МЦ ЈБТ) основан је 1982. године као установа која је имала задатак да прикупља, сређује, обрађује, излаже и чува документа и предмете о животу и раду Јосипа Броза Тита. Простор који му је непосредно припадао обухватао је бивши резиденцијални комплекс Јосипа Броза Тита у Београду са објектима: *Резиденција, Сџари музеј, Кућа цвећа, Музеј 25. мај, Музеј 4. јул, Сјомен-збирка, Билијарница, Ловачка кућа*. Такође су му припадали родна кућа Јосипа Броза Тита у Кумровцу и приватна резиденција на острву Ванга. МЦ ЈБТ имао је сталне поставке у свим својим објектима и у периоду од 1982. до 1996. године обишло га је око 18 милиона посетилаца.

Музеј историје Југославије (МИЈ) формиран је 1996. године као самостална организација СР Југославије, спајањем дотадашњег МРННЈ и МЦ ЈБТ. Данас МИЈ чине три објекта: Музеј 25 мај, Стари музеј и Кућа цвећа, који су смештени у некадашњем резиденцијалном парку председника Југославије, данашњем Парку скулптура.

НАЈЗНАЧАЈНИЈИ ДОГАЂАЈИ ТОКОМ 20 ГОДИНА ПОСТОЈАЊА

1996.

Основан Музеј историје Југославије (МИЈ) као самостална савезна организација спајањем претходно укинутих установа Меморијалног центра Јосип Броз Тито и Музеја револуције народа и народности Југославије. У саставу МИЈ остају објекти *Кућа цвећа, Сџари музеј и Музеј 25. мај*.

1998.

Поводом 80 година од оснивања Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, у Сава центру организована изложба **Писана реч о Југославији** чији су аутори мр Горица Ерцег Сарајчић, Љиљана Беговић, Верица Мустапић, Веселинка Кастратовић Ристић, Богољуб Илијев и Драгољуб Купрешанин. Настанак и одлучујући догађаји у историји Југославије приказани су кроз обимну грађу МИЈ, Института за савремену историју, Историјског института САНУ, Савезног министарства иностраних послова, Филозофског факултета, катедре за историју, Музеја града Београда, Железничког музеја, Београдске филхармоније и Архива Југославије.

1999.

Отворена прва изложба из фонда МИЈ, **Navigare necesse est... (Пловити се мора...)**. Ауторка је Веселинка Кастратовић Ристић, а изложба је рађена у сарадњи са Удружењем бродомакетара Панон из Панчева. Изложбом је приказан део техничке збирке МИЈ која броји више од сто макета разних типова бродова, а посебну групу чине макете једрењака, као и оне које се истичу својом ексклузивношћу и необичним материјалима од којих су направљене.

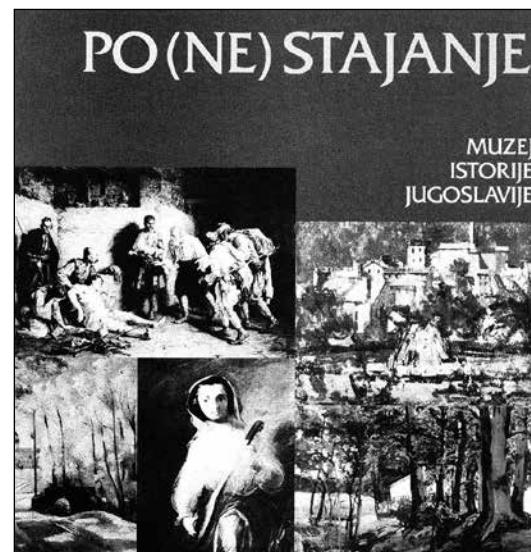
2000.

Изложбом *Мексичка графика – Grabado Mexicano*, аутора Моме Цвијовића, организованом у партнерству са Амбасадом Мексика, МИЈ отпочиње своју богату међународну активност и сарадњу. Збирка из које је настала изложба садржи 58 графика 40 истакнутих мексичких графичара и поклон је Адолфа Лопеза Матеоса, председника Сједињених држава Мексика, Јосипу Брозу Титу, председнику СФРЈ, приликом посете Београду 1963. године.

2001.

Изложба *По(не)стајање*, ауторке Горице Ерцег Сарајчић, први је покушај повезивања фондова од којих је МИЈ настао (на примеру ликовне збирке) и почетак бављења културним добрима која недостају јер су остала у репрезентативним државним објектима.

2002.

На изложби **Solo Goya**, аутора др Ненада Радића, приказано је 11 листова из серије *Los caprichos*, Франциска Гоје, у којима је уметник користио до тада невиђену технику акватинте. Посебна вредност Гојиних графика из фонда МИЈ налази се у чињеници да су то ауторски отисци. Уметник их је израдио између 1797. и 1799. године, а мапу графика Јосип Броз је 11. маја 1956. добио од југословенских исељеника у Паризу.

2003.

Изложбом **Do ut des/Дарови и узгарја – госије археолоџија**, чији је аутор Момо Цвијовић, МИЈ отпочиње с продукцијом веома посећених изложби из својих колекција интрепретираних на нов и савремен начин. Кроз предмете из збирке ова изложба бавила се феноменом међусобног даривања највиших државника.

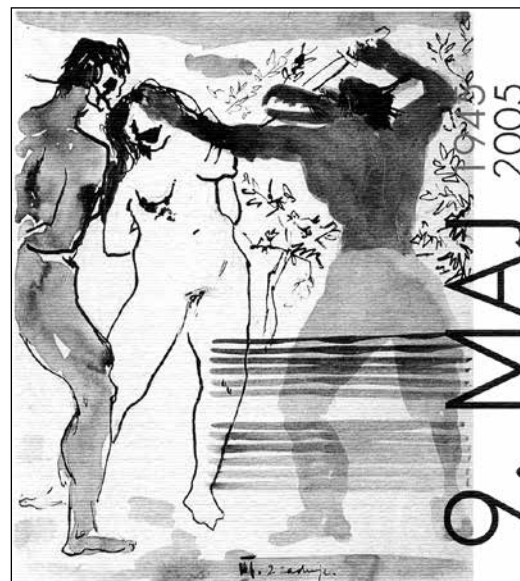
2004.

Изложбом **Београд је слободан**, чији су аутори Веселинка Кастратовић Ристић, Нада Пантелић, Момо Цвијовић и Драгољуб Купрешанин, МИЈ обележио је 60 година од ослобођења главног града Југославије у Другом светском рату. Њоме отпочиње серија успешних изложби посвећених борби против фашизма.

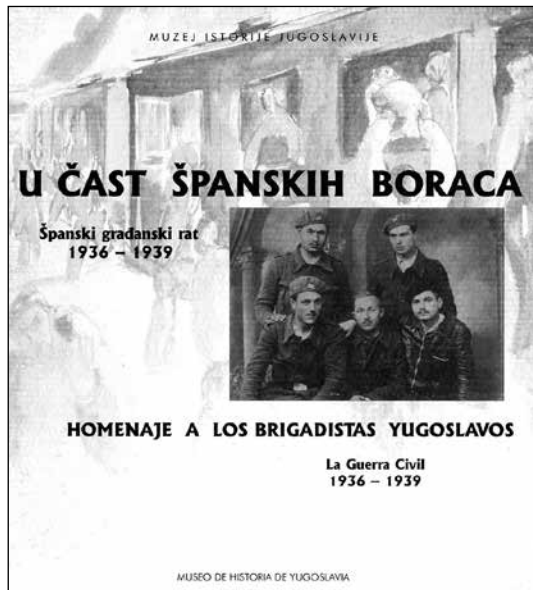
2005.

Шест деценија од победе над фашизмом обележено је изложбом **9. мај 1945–2005**, аутора Веселинке Кастратовић Ристић и Драгољуба Купрешанина. Публика у Београду имала је прилику да изложбу види на две локације – у Музеју 25. мај и Галерији на Тргу Николе Пашића.

2006.

Изложба *Шпанија 1936–1939 – у част шпанских бораца*, чији су аутори Веселинка Кастратовић Ристић и Драгољуб Купрешанин, одржана је поводом обележавања 70 година од грађанског рата у Шпанији у коме су учествовали и југословенски интербригадисти. У сарадњи са Удружењем шпанских бораца, бројним документима, фотографијама и плакатима приказани су услови у којима се одвијао живот добровољаца. Услед великог интересовања, изложба је гостовала у многим градовима Србије и бивших југословенских република – у Новом Саду, Подгорици, Херцег Новом, Нишу, Сремској Митровици, Врању, Бањалуци, Суботици, Бору, Краљеву, Ужицу, Чачку, Зрењанину, Пријепољу, Кладову, Сурдулици, Ваљево и Крушевцу.

2007.

Честитамо! – изложба новогодишњих честитки из ликовне збирке МИЈ и архива Јосипа Броза Тита, чија је ауторка Ана Панић. Изложба је гостовала у Сарајеву у Галерији Collegium Artisticum и Подгорици у Центру савремене умјетности Црне Горе, чиме се МИЈ отвара ка регионалној сарадњи.

Основан Музеј историје Југославије као републичка установа у области културе.

2008.

Награда Михаило Валтровић за 2008. годину, за индивидуални допринос музејској делатности, додељена је пројекту (изложба и публикација) **Свећ од сребра**, аутора Моме Цвијовића и Ане Панић, кустоса Музеја историје Југославије. На изложби су били представљени предмети израђени од сребра, који чине изузетно вредан део фонда. Међу више од 200 изложених предмета налазили су се: поклони председника САД Џона Кенедија и Ричарда Никсона, брачног пара Елизабет Тејлор и Ричарда Бартон, председника Француске Валерија Жискар Дестена, камбоџанског принца Нородома Сиханука, председника Чилеа Хорхеа Алесандра, министра спољних послова Велике Британије Ентонија Идна, јорданског краља Хусеина, председника грчке владе Константина Караманлиса, председника НДР Кореје Ким Ил Сунга, шеика из Кувајта и многих других истакнутих личности из друге половине 20. века.

2009.

Изложбом **Смрт у трезору**, чији су аутори Момо Цвијовић и Ана Панић, МИЈ критички интерпретира историју и фонд Музеја историје Југославије. То је прича о судбини објеката и збирки након укидања Меморијалног центра Јосип Броз Тито 1996. године. Највећи и највреднији део музејског фонда био је годинама недоступан стручњацима Музеја, делом девастиран услед неадекватних услова у којима је био смештен, док је делом страдао рушењем Резиденције у НАТО агресији. Изложба преиспитује институционалну историју и нуди другачије сагледавање музеалија које бирају редитељи, архитекте, књижевници, научници и професори уместо кустоса.

МИЈ је покренуо питања трансформације музеја у концептуалном смислу и кренуо путем критичког музеја током припреме и реализације пројекта **Нови Стари музеј** кроз јавне консултације и стручни рад на новој сталној поставци МИЈ.

2010.

Аквизиција првог виртуелног експоната у колекцији МИЈ –
domen.yu

2011.

Поводом 50 година од Првог самита несврстаних одржаног у Београду 1961. године, Музеј историје Југославије организовао је изложбу *Несврстани – од Београда до Београда*. Тим поводом, МИЈ су посетиле бројне званичне државне делегације.

2012.

Јујославија: од почетка до краја добила је признање Музејског друштва Србије – награду **Михаило Валтровић** за најбољу изложбу у 2012. години. Циљ изложбе био је да на модеран, атрактиван и објективан начин упозна посетиоце с једним од најзанимљивијих и најконтроверзнијих државотворних експеримената у 20. веку у оквиру модларне изложбе која оставља простор за додавање садржаја и укључивање посетилаца. Иако је изложба била производ тимског рада, лични ставови чланова ауторског тима разликовали су се по многим питањима, као и њихове професионалне биографије, што је био одличан основ за квалитетну стручну размену.

Изложба **Јоко, Ленон, Тито – једна концептуалистичка акција** гостовала је у Словенији (Порторож) и Италији (Муђа). Џон Ленон и Јоко Оно Ленон у лето 1969. године послали су Јосипу Брозку пакет с два храстова жира и писмо у коме изражавају наду да ће их засадити у свом врту *За Мир у свету*. Аутор, Момо Цвијовић, кроз ову изложбу приказао је своје истраживање о судбини тог необичног поклона.

2013.

У оквиру пројекта који је подржала Теленор фондација, МИЈ **дигитализовао је фото-грађу** (132 000 фотографија) која документује друштвено-политичку активност Јосипа Броза. Рад на дигитализацији је настављен, а фотографије су доступне јавности на веб-сајту www.foto.mij.rs

Одлуком Владе Републике Србије, 2013. године, МИЈ проглашен је за установу културе од националног значаја.

Библиотека целина Јосипа Броза Тита, која броји 11 162 наслова и око 15 000 књига, проглашена је **културним добром од великог значаја**. У њој се укрштају различите културе и језици осликавајући тежњу ка прогресу с поруком изградње мостова пријатељства међу народима. Као засебан фонд издвајају се старе и ретке књиге, као и *збрањене* књиге које приказују негативне појаве током развоја социјализма.

У Кући цвећа сахрањена је Јованка Броз, супруга Јосипа Броза Тита.

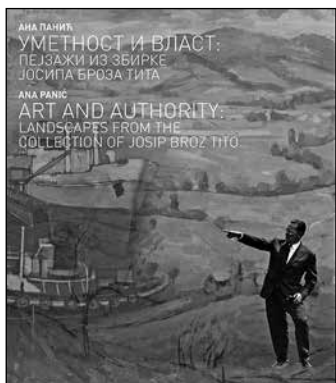

2014.

Разговори о Југославији: увод у (посл)југословенске студије, редовни дискусионо-едукативни програм МИЈ, који је директно на линији мисије Музеја као места отвореног дијалога. У оквиру овог програма бавимо се трансдисциплинарном културолошком анализом разних југословенских институција, друштвених феномена и пракси. Разговори се воде кроз трибине и дебате, семинаре, предавања и промоције уз веома активно учествовање публике. Програм је у релативно кратком року постао отворена платформа за повезивање и сарадњу, као и размену знања и искустава, између академске заједнице, институција културе, самосталних истраживача, учесника догађаја, сведока времена и свих других који су заинтересовани за проучавање и критичко промишљање комплексног југословенског наслеђа. Програм уређује и води Татомир Тороман, кустос, етнолог-антрополог.

МИЈ је приредио и продуцирао више запажених изложби, међу којима су:

Умешност и власт: пејзажи из збирке Јосипа Броза Тита, чија је ауторка Ана Панић, партнерски је пројекат и плод сарадње МИЈ с конзерваторским тимом Галерије Матице српске из Новог

Сада, где је прво представљена. Пејзажи из збирке Јосипа Броза илуструју токове југословенске уметности, али посматрани с другог аспекта, они су одраз идеологије власти. Нису само прикази природе и градова, већ имају јасну политичко-пропагандну улогу, због чега се велики број нашао у Титовој резиденцији као слика новог друштва и историјска потврда нове Југославије.

Велика илузија: Тито и 24 милиона међара филмске џраке, аутора Марије Ђорговић и Моме Цвијовића, истакла се као необични истраживачки пројекат посвећен великој страсти Јосипа Броза Тита према свим врстама покретних слика – филму, журналима и другим филмским и документарним садржајима. Окосницу пројекта чини пажљиво вођена евиденција филмова које је Тито погледао од 15. марта 1949. до 16. јануара 1980. године.

Никад им боље није било? Модернизација свакодневности животи у социјалистичкој Југославији, ауторке Ане Панић. Изложба говори о модернизацијском искораку после Другог светског рата и променама у квалитету живота које су се десиле у југословенском социјалистичком друштву. Сарадници на пројекту су др Игор Дуда, предавач историје на Одељењу за историју Универзитета Јурја Добриле у Пули и суоснивач Центра за културолошка и историјска истраживања социјализма, и др Ивана Добривојевић, научна сарадница на Институту за савремену историју у Београду.

2015.

Гостовање изложбе *Руска авангарда у Београду*, која је у јавности оцењена као културни догађај године. Изложба је организована поводом обележавања стогодишњице настанка *Црној квадрави*, ремек-дела водећег уметника руске авангарде, Казимира Маљевића. Ауторке изложбе су кустоскиње Ана Пахомова и Фаина Балаховскаја. На изложби су била представљена уметничка дела чувених аутора из пет установа: Руског државног архива књижевности и уметности, Ростовско-јарославског државног музеја архитектуре и уметности, Регионалног музеја уметности области Иваново, Музеја уметности Јарославске области и Државног историјско-архитектонског, уметничког и пејзажног музеја Царицино. Поставку је употпунило и једанаест дела из колекције Народног музеја у Београду.

Формиран легат Стевана Крагујевића, првог фото-репортера Дирекције за информације при Председништву СФРЈ, фотографа Танјуга и уредника фотографије у дневном листу Политика. Легат је формиран захваљујући сарадњи с Тањом Крагујевић, а за сада броји близу 6000 оригиналних негатива и око 1500 фотографија, корпус књига и каталога, као и неколико десетина предмета и докумената који сведоче о сарадњи и пријатељству с бројним истакнутим савременицима из Југославије и света.

Међу снимцима су они који сведоче о активностима председника Јосипа Броза Тита, бројни портрети осталих политичара који су обележили другу половину 20. века, као и снимци Студентских демонстрација 1968. и политичких догађаја у последњој деценији постојања Југославије.

Зидна слика Раула Голдонија из 1963. године у средњем холу на спрату Музеја 25. мај, након 19 година поново је постала видљива публици. У сарадњи с Централним институтом за конзервацију, Факултетом примењених уметности у Београду, Одсеком за конзервацију и рестаурацију и Републичким заводом за заштиту споменика културе, тим Музеја историје Југославије обавио је неопходне конзерваторско-рестаураторске послове и слика је поново откривена. Носи назив *Животи, стварања и борба народа на подручју краја председника Јосипа Броза Тита, од средњега века до ослобођења*.

Дизајн за нови свет, изложба чији су аутори Иван Манојловић, кустос МИЈ, и Кораљка Влајо, виша кустоскиња Музеја за уметност и занат из Загреба. Изложба је пратила улогу графичког дизајна у креирању и ширењу главних обележја и постулата југословенске државе фокусирајући се на најважније мотиве уткане у бренд нове државе. На поставци је било изложено преко 250 плаката из збирки Музеја историје Југославије, Музеја за уметност и занате из Загреба, Музеја за архитектуру и дизајн из Љубљане и Музеја савремене уметности из Београда, као и из приватних колекција.

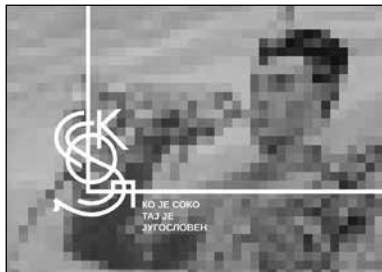

2016.

Пројекат *Ко је соко – ђај је Југословен*, чија је ауторка Веселинка Кастратовић Ристић, којим МИЈ отпочиње период обимнијих истраживања и проширења фонда који сведочи о наслеђу прве Југославије. Идеја за истраживање проистекла је из чињенице да неки феномени, који се везују за социјалистичку Југославију, имају корен у ранијим периодима. Први резултат била је истоимена изложба која је приказала да је у периоду Краљевине значајну улогу у промовисању интегралног југословенства имало Соколско друштво Југославије.

У Старом музеју представљен је пројекат *Ошварамо дејо*, којим је отпочела **прва етапа рада на сталној поставци** Музеја историје Југославије. Поставка се базира на јединствености и богатству музејског фонда, и биће реализована као вишегодишње транспарентно истраживање и преиспитивање наслеђа Југославије кроз сачуване артефакте из фонда МИЈ.

Одлуком Владе Републике Србије о измени Одлуке о оснивању Музеја историје Југославије, промењено је име у **Музеј Југославије**, Београд. Ново име у трећој деценији рада донеће и нов концепт. Иницијатива о промени имена представља тежњу да се делокруг истраживања и музеализације усмери и на спектар различитих феномена који обележавају југословенско наслеђе и југословенско искуство, а који су већ неко време препознати у актуелној музејској пракси.

ИЗ ВАШЕГ УГЛА (САРАДНИЦИ О МУЗЕЈУ)

У ситуацији када је велики број институција културе, пре свега музеја у Србији, затворено, Музеј историје Југославије остаје активан и отворен – не само као музејска институција која и даље креира квалитетне изложбе и приказује их публици, већ пре свега као институција која је фантастично отворена за све заинтересоване да истражују наслеђе. Чини ми се да управо тиме, својом отвореношћу да сарађује са истраживачима, уметницима, културним радницима и најширом публиком, Музеј истрајава у испуњавању своје најбитније функције – да истински ради на едукацији као архив доступан за даља истраживања и размишљања о историји коју баштини. Таквом својом политиком, политиком апсолутне отворености, Музеј већ годинама доприноси борби против наметнутог историјског дисконтинуитета и заборав на овим просторима, што га чини необично важном институцијом.

Ана Агамовић, уметница

С великим задовољством и поштовањем пратим развој ове институције – корак по корак – из меморијалног центра у музеј, у правом смислу те речи. Југославија више не постоји, али колективно сећање на то време још је веома живо, испуњено осећањима о свакодневном животу и поступцима који су обликовали живот у прошлости, а којих данас нема.

Очување и ревитализација сећања на југо генерацију и њене исказе за нове генерације основне су мисије Музеја историје Југославије где нове југословенске приче навиру из, често неприступачних, складишта пуних архивске грађе. Због ових прича и због отворености према ширем, европском и глобалном простору, историја Југославије приказана је у новим димензијама. Захваљујући професионалном односу који привлачи пажњу различитих слојева јавности, ово наслеђе успешно је представљено у времену и у простору у којем живимо.

Андреја Рихтер, директорка Форума словенских култура

Улице, градови, институције Југославије променили су своја имена, презимена и значења у односу на политике које су настојале да разоре југословенско искуство, и да релативизују победу и победника Другог светског рата, те да тако инаугурирају легитимитет ратова деведесетих. Ове промене веома често су бласфемичне, ироничне и циничне. Укратко, у име молова и тржних центара похрањује се историја, културно и уметничко наслеђе и слобода.

Али Музеј 25. мај је одолео, његов назив и даље је тачан: Музеј историје Југославије. Сваки пут када аутоматска спикерка у аутобусу или тролејбусу изговори име станице на коју се стиже, *Музеј историје Југославије*, понеки путник и млад човек погледа ка горе, ка здању довољно високом и пространом као земља у

којој је настало, да у њега стану уметничка остварења из овог времена и о овом времену.

Борка Павићевић, драматуршкиња, директорка Центра за културну деконструкцију

Музеј историје Југославије значајан је већ по томе што је један од ретких истински функционалних и активних музеја у овом граду и држави чија хронична небрига за институције ове врсте стоји у савршеном обрнуто пропорционалном односу с националистичким самољубљем. Са својом сјајном и изузетно еkleктичном збирком уметничких дела и предмета, те врхунским креативним тимом високих стручњака који га воде, Музеј историје Југославије практично из дана у дан, онима који то желе да виде и чују, сервира уверљиве лекције о томе како се опходи према прошлости и наслеђу, тј. како се негује култура сећања – иновативно, савремено, без нездраве опседнутости митовима и легендама, са иронијским отклоном, али и с поштовањем онога што су поуке прошлих времена, потребних колико нама, толико и онима који за нама долазе.

Владимир Арсенијевић, писац

Колико Југа, толико имена или музејски синкретизам на делу

Осећање реалности смањује се како расте криза, а ова је френетично расла осећањем *измицања шла њог нојама*. Овај налет несигурности у делотворност идеолошке парадигме након смрти Јосипа Броза Тита, компензован је на другој страни – увећањем *меншалне домовине* која је, одозго, требало да упозорава да попуцали шавови федералне творевине нису

никаква опасност за вечност YU идеје. Практично, ово је значило да *музеј младосџи* прераста у *меморијални констџрукџи Јосиџа Броза Тиџа*. Оно што се више није могло бранити јединственим политичким YU интегритетом, сада је подупрто обавезујућом јавном меморијом идеологије – култа личности, тј. *Законом о зашџиџи имена и дела Јосиџа Броза Тиџа*.

Врхунац ове кризе читава се у мутној визији да чувар *музеја младосџи*, увећан музејем распада тела вође, мора да буде Београд, као седиште некрунисаног вође. У, до тада невиђеном синкретизму музеја и култа личности, односно социјалистичке револуције и реалне потребе да се музеализује почивша геополитичка конструкција интегралног југословенства, старо-нови колектив Музеја изгубио се по непомирљивом конгломерату својих трезора колико и по изгубљеним, или бар измењеним, потребама већ измењеног друштва и његове, неколико пута измењене државно-административне форме.

На срећу, у ових двадесет година, све млађи колектив окренуо се недржавној YU прошлости. Знатно неоптерећени горком носталгијом и, тек очекивано, повремено заведени помодностима културног маркетинга, кренули су у истраживање големог друштвеног и културног YU наслеђа. У том опредељењу, осим дужног поштовања завидне историографије YU феномена, све чешће јављају се као истраживачи који завидно допуњавају традиционално самодовољан историографски приступ у музејској пракси. Најпре због тога може се и веровати да је ново име Музеја заправо реална истраживачка визија музеализације друштвеног YU феномена.

Драџан Булаџовић

Као музеј усмјерен на државу која више не постоји, МИЈ једноставно мора имати међународни карактер те повезивати стручњаке и установе из постјугославенског и ширег простора, а своју публику тражити на подручју које сеже стотинама километара од улазних врата. Многим изложбеним пројектима МИЈ показује такав потенцијал. Чува сјећања старијих, развија знања млађих, а својим сурадницима увијек је изврстан домаћин.

др Иџор Дуга, Универзиџетџи Јурџа Добриле у Пули

Шездесете године: формирање Музеја 25. мај било је схваћено у круговима колега из музејског света као политичко-пропагандни и удворички чин, пре свега због тога што није био део музејске породице. Јавности није било јасно како функционише, коме припада, како се финансира, како се управа и особље постављају. А знали смо да се добро контролишу! Постојала је предрасуда да су стручњаци бирани по посебним заслугама. Они су били свет за себе: у то време веома ретко су се појављивали на нашим музеолошким скуповима; мало смо знали о њиховим активностима. Та тајновитост губила се полако и дуготрајно.

Седамдесете године: нова зграда Музеја 25. мај била је атрактивна, нова, чиста, светла, а поставка с поклонима председнику Титу – заједно с дирљивим легендама о љубави према вечном вођи и вољеном сину наших народа – била је пре свега нејасна, нечитљива, чинило се да је конфузна, па можда зато и комична; неразумљив и неструктуриран конгломерат предмета из целог света, вунене чарапе са убаченом коцком шећера које су плеле монахиње Титу за оздрављење, много, много, много штафета знаних уметника и незнаних обожаваатеља, моделчићи локомотива, машина, постројења, аутомобила, понека занимљива слика и скулптура... Једна посета била је довољна!

Осамдесете године: није то било време када се Музеј – тада већ Меморијални центар Јосип Броз Тито – (често) посећивао пре свега зато што је био идентификован с Кућом цвећа, гробом, маузолејем. Неинвентивне манифестације, политички обојене... Или се бар нама тако чинило? Ретка гостовања из света – најмање из света несврстаних. Само су поједине изложбе модерне уметности биле разлог да се Меморијални центар обиђе: простране сале високих таваница добро су примале дела савремене уметности иако је, с музеолошког становишта, осветљење било неадекватно.

Деведесете године: ђаво је однео шалу. Јавно су претили да ће Меморијални центар Јосип Броз Тито уништити, Титов гроб раскопати, безвредне ствари растурити... У тренутку када је и само помињање речи *Југославија* звучало бласфемично – група стручњака zaloжила се да се угрожени комплекс на Дедињу, заједно са целокупним инвентаром, сачува и да се формира Музеј историје Југославије. То је неколико година касније и реализовано, али нажалост не у целини; у међувремену су делови Меморијалног центра били издвојени новосаграђеним зидом, а Дедињски дворови, за које је планирано да буду део заштићене музеолошке целине, предати на коришћење породици Карађорђевић.

Две хиљадите године: Музеј историје Југославије постепено постаје фокус нове музеолошке праксе. Младе, стручне снаге и способна управа прилагођавају своју делатност актуелним потребама, новим интересовањима, отварају стара поглавља историје на нов начин, дигитализују документарне материјале и огроман фонд фотографија, обрађују заостале предмете, успостављају сарадњу са колегама у региону и у свету... И спремају се за велики изазов: како протумачити кроз своје селективне колекције тај несрећни XX век у којем су се рађале, али брзо и уништавале визије и утопије комплексног, можда бољег, а свакако ширег света који очевидно није имао снаге да опстане. Југославија је нестала у крви, али трагове њеног слојевитог постојања овај Музеј чува од заорава, открива

јавности кроз низ својих активности и тумачи на атрактиван начин, не само за младе генерације и за оне које долазе, већ и нама – сведоцима, саучесницима...

Ирина Субојић, историчарка уметности

Реминисценције

Када сам 2001, после тзв. демократских промена у Србији, постављена за директора Музеја историје Југославије, затекла сам девастирани музеј који је у претходном периоду био изложен тешком културоциду. Државне институције и појединци, под разним изговорима, разносили су експонате, а Музеј је био политички проскрибован као симбол комунизма и антифашизма. Ово ретко место, чији су експонати, поставка и мисија објективно приказивали постојање Југославије од 1945. до 1980. и њено културно наслеђе, било је на удару нових идеологија и национализма, па је постепено уништавано на иновативан начин, до тада непознат у богатој светској пракси културоцида и херитоцида. Музеј је физички смањен за више од две трећине, његови простори претворени су у стамбене објекте, а експонати у употребне предмете породица нових властодржаца.

Од доласка у Музеј до краја мандата наметала су ми се два основна изазова. Први је подразумевао ослобађање Музеја од идеолошких притисака реафирмацијом мисије Музеја иманентне сваком музеју, приказивање историјских истина излагањем богатог садржаја Музеја, те повратак Музеја у међународни културолошки простор сталним изложбама културне и уметничке динамике из земље и света; и други – враћање простора и експоната Музеја од отимача. У периоду од 2001. до 2008. Музеју је уз тешке напоре и отпоре враћено око 1000 експоната, а реализоване су 93 изложбе. Веће изложбе

обухватале су тематски материјале из фонда Музеја (*По(не) сћајање, Solo Goya, Куљачице, Дарови и уздарја, Слоновача, Покрећна слика вечности, Свети од сребра...*), а 39 изложби било је из иностранства (*Кинеска бронза, Педесет година скандинавској дизајна, Савремена уметност Кине, Маријана и Германија, Мирко Илић, Сћари мост у Мосћару...*).

Притисци на Музеј и тенденције девастације постојали су у целом периоду који сам провела у Музеју – политикантским аргументима заустављен је предлог да се припадајући Архив Јосипа Броза Тита упише у Унескову нематеријалну културну баштину, деструктивни притисци из Министарства културе били су стални, одлуком владајућих структура претворен је чак и у капелу, није имао финансијску нити другу озбиљну подршку државних институција итд. Непрекинут културоцид овог Музеја сматрам најважнијом (нажалост, негативном) чињеницом у периоду од двадесет година његовог постојања.

Љиљана Цетињинић, директорка Музеја историје Југославије 2001-2008.

Занима нас ко смо, одакле смо, ко су нам преци, како је некада било. Прошла времена су нам део свакодневице, емоција и сазнања, навика и погледа на свет. То је и ослонац за будућност јер прошлост помаже саморазумевању, утемељује самосвест и траје као део нашег идентитета. Југославија је прошлост мојих предака, мојих дедова, који су је стварали са обе стране Дрине, мојих родитеља који су је градили у време када је та земља била поштована и сваким даном све модернија. Она је и моја прошлост јер сам се у њој родила и расла, студирала и радила. Не треба ми бољи разлог за постојање Музеја историје Југославије.

Љубинка Тривчевић

Када размишљам о Музеју историје Југославије, одмах ми падају на памет многе значајне велике изложбе приређене у њему током протеклих десетак музејски *лагних* београдских година. Руководство Музеја није се задовољило тиме што, захваљујући Меморијалном центру Јосип Броз Тито и његовом легату, о којима се стара, има убедљиво највећу посећеност од свих музеја на територији бивше Југославије, већ је далековидом програмском оријентацијом омогућило да Музеј постане значајно место у културном животу престонице. Док два највећа београдска музеја не раде (Народни музеј и Музеј савремене уметности), МИЈ постао је једино место у Београду које може приредити или угостити неку заиста опсежну и важну изложбу. Захваљујући излагачкој политици стручног руководства Музеја, поред осмишљених изложби које су јавности презентовале његову богату збирку, имали смо прилику да видимо и неколико веома битних великих изложби. Поменућу само оне које су мени биле важне: *Политичке праксе (јосип)југословенске уметности* (2009); *Ретроспектива Радомира Дамњановића Дамњана* (2011, колекција Драгослава Дамњановића); *Лична свиџа* (2012, колекција Трајковић); *Пусен и његов крак: збирка слика група Председника* (2012); *Travelling Communiqué* (2014); *Руска авангарда у Београду* (2015); *Велика илузија* (2015). Ова жива излагачка делатност пропраћена је и богатом издавачком делатношћу, али и добро осмишљеним филмским програмима па чак и, за наше прилике, изузетно живописном продавницом сувенира. Све то је, узимајућу у обзир и активирање спољашњих ресурса, као што је амфитеатар, за одржавање разних занимљивих манифестација, учинило да Музеј историје Југославије заузме водеће место у културној понуди нашег града.

Слободан Шијан, филмски режисер

Како од куће сећања направити живо место? Како од меморијала, посвећеног једном човеку, направити институцију која чува сећање на дивну, али злоупотребљену идеју – идеју Југославије?

Како разлучити светло од таме, слободарске идеје од репресивне праксе? На ова питања жив одговор даје нам Музеј историје Југославије – институција која, славећи 20 година, обележава и сто година Југославенског одбора, 55 година Музеја 25. мај и 35 година Меморијалног центра Јосип Броз Тито... и безброј других југословенских и јужнословенских јубилеја који би иначе нестали у политици заборава. Без Музеја историје Југославије индивидуална и колективна меморија подлегле би манипулативним медијским праксама – а слика, репрезентација Југославије, била би сведена на титовке, пионирске мараме и речи заклетве. Истраживање, документовање, дебате и сучељавање мишљења поводом различитих изложби, књига, уметничких пројеката јесу окосница постојања ове установе која је и институт, и музеј, и дебатни центар.

МИЈ видим као нуклеус или чвор у мрежи, у преплету места сећања важних за стварање и репрезентацију југословенских идентитета од Крфа (Крфске декларације) преко куће Крсмановића, Бихаћа, Јајца, Дрвара до Прохора Пчињског, Тјентишта, Кадињаче, Пота спомина и товариштва око Љубљане, те на крају Новог Београда и зграде СИВ-а, пруге Брчко–Бановићи и радних акција широм јужнословенског простора.

Музеј историје Југославије много је већи од онога што се физички чини да јесте – сећањима не премрежава само територију Југославије, већ допире и до свих углова света до којих су стигли они, који у немогућности да се одреде за једно *парче* те Југославије – одабраше егзил, а у себи сачуваше успомену на земљу које више нема. Стога Музеју желим да са својим акцијама и програмима стигне на све континенте и до свих који имају своју причу о Југославији, а која ће кроз Музеј постати наша заједничка прича – колективно сећање, културна меморија која остаје за будућност.

Милена Драјићевећ Шешћ, ѿрофесорка, Унеско катедра за културну ѿолићу и менаџмент, Универзитет уметности у Београду

Музеј историје Југославије у својим активностима, тематским изложбама, сталном изложбом и научним скуповима много је више од саме реликвије некадашње заједничке државе или обавезне тачке носталгичног туризма у Београду. Не романтизује, нити репродукује југословенску прошлост, него је критички преиспитује и на зрео начин показује у читавој својој комплексности и контроверзности, у својим амбицијама, достигнућима, а и у заблудама. Посебно треба нагласити његову интерактивност: не само када се ради о представљању експоната и организовању изложби и других догађаја, него и ван својих граница, са својом јасном презентацијом у широј друштвеној средини, српској и постјугословенској уопште. Афирмишући југословенско искуство народа *ог Варгара ѿа го Трилава*, представља ефикасан одговор на притиске историјског ревизионизма и систематских амнезија, подупртих од стране данашњих владајућих идеологија и пракси етничког национализма и неолиберализма.

др Мићја Великоња, редовни ѿрофесор Одељења и катедре за културологију, Факултет друштвених наука, Универзитет у Љубљани

Србија изгледа као експеримент у парадоксалним лабораторијским условима ако је судити по томе како баштинимо колективно памћење – читаве генерације не стасавају уз најзначајнија достигнућа у култури нације, нити сведоче о стварању нових модела културног израза. У том екстремизованом и готово несвесном *постмодерном* стању духа делује Музеј који је успео да превазиђе друштвени парадокс динамичним развојем музејског парадокса: баштини сведочанства идеологија, политика, свакодневице, уметности и културе држава којих више нема ни на географским, ни на менталним мапама. А опет, изгледа да су конструкти које смо сви драматично одбацили, ево има већ четврт века, постали окосница једне од најуспешнијих музејских институција у

Србији. Одговор на питање *Зашто је то тако?* заправо је одлична рецептура за остале музејске куће. Музеј историје Југославије само је у административним формуларима прича о једној Југославији или о више Југославија. У правом, пак, суштинском смислу то је прича о нама – ко год ми били – универзална сторија о хтењима, жељама, веровањима, страховима, о врхунцима и тешким падовима, о заплетеним прожимањима личног и колективног, о рашчерецим утопијама и визијама праведније будућности. Прича која нам буди сећања на оно што желимо да заборавимо и храбро преиспитује оно што желимо да памтимо. Делујући као инспиратор и провокатор, али и упозорење и критика, МИЈ дефинитивно није само депо, зграда и излагачки простор – он је и целовита мрежа за себе и тек тачка у мрежи, у зависности од ока посматрача. Тако је МИЈ израстао у ментални простор у којем свакако учествујемо – свеједно је да ли то желимо или не. Изврсно је што су у том менталном простору и даље могућа чуда и чудеса.

др Никола Крсћковић, виши кустос

Мало је установа које су се развиле као Музеј историје Југославије. Пре 20 година није могао да се предвиди успон овог музеја на звезданој мапи европских културних знаменитости. Настао спајањем две институције које су изгледале као остаци пропале државе и режима, МИЈ постао је све, само не *пројала* и *бивша* установа културе. Сви већ знају да је то најпосећенија установа културе, не само у Србији, већ и у региону. Кустоси ће вам рећи да су посетиоци све чешће *прави* странци, не само југоносталгичари. Зашто људи хрле у овај музеј, далеко од центра града? МИЈ израстао је у нешто што мора да се види, што се разликује од свих других музеја и галерија, не само у Београду и у Србији. Руку на срце, слике, скулптуре и античке новчиће можете гледати било где. Оно што пружа МИЈ можете видети

само ту. А има још један важан чинилац. МИЈ није установа која само чува остатке прошлости и богобојажљиво бриска прашину са експоната. Претворио се у жив центар размишљања о историји, не само социјализма, већ и савремености уопште, што су теме које превазилазе оквире бивше СФРЈ. Изложбе, предавања, округли столови, трибине, оживели су ово место, које је по некима требало да буде раскопан гроб. Мало је рећи да су сарадници Музеја пратили трендове у историографији и музеологији. Они су покретали токове јер су својим надањујућим садржајима утицали и на научнике, теоретичаре, публицисте, ђаке, као и на осталу публику. Хвала им на томе.

Предрај Марковић, историјар

Место сећања на земљу које више нема

Историје несталих земаља, на основу трагова о себи, буде носталгију због онога што су биле, али и подстичу критичке приступе да би се што шире проникло у разлоге њиховог нестанка. Музеј историје Југославије зато и јесте место за емоције, и то место за хладна промишљања. Као земља с више система, чак радикално супротстављених (монархија, комунизам), Југославија је музеолошки инспиративна и за емоционалне, и за рационалне приступе. Могућности да се у Музеју историје Југославије виде и доживе *велике* и *мале* теме практично су неограничене. Историје несталих земаља буде носталгију углавном због *малих ствари*, због свакодневице, али критичност због политика које су их обележавале. Југославија је, и у том погледу, упечатљив пример. За историчара, архиви су због тога места за заокруживање текста, а музеји за препознавање контекста. Депои и активности Музеја историје Југославије, од еминентно историографске грађе до грађе о њеној свакодневици, слободном времену и доколици, све то упечатљиво показују, како у садржају својих сандука, тако

и на многобројним изложбама и чувају сећање на земљу које више нема. Захваљујући Музеју историје Југославије, Југославија наставља да живи.

*гр Радина Вучевић, историчарка, Филозофски факултет,
Универзитет у Београду*

Југословенска идеја део је историје која је, највећим делом, нестала с распадом Југославије. Тим чином није све отишло у неповрат. Овде, пре свега, мислим на оно што је реализовано у култури, стваралаштву... што је постало културно наслеђе некадашњег заједничког простора.

Данас на простору Републике Србије чува се, и сачуван је, добар део тог наслеђа управо у институцијама које, као део свог идентитета, имају одредницу југословенски/а. Оне чувају вредне документе настале на просторима бивше заједничке државе. Те институције, у које спада и Музеј историје Југославије, имају непроцењиву колекцију која ближе одређује заједничка памћења.

Музеји важе за сиромашне установе и у свету, а поготову код нас, а чување културних добара увек је била скупа ставка.

Нестанак онога што баштини Музеј историје Југославије била би пропаст битног аспекта памћења који се односи на некадашњу заједничку државу. Утолико пре што су културна добра необновљиви ресурси и зато морамо учинити све да институције попут Музеја историје Југославије раде несметано и пуним капацитетом јер ћемо тиме омогућити истраживачима, али и генерацијама које долазе, увид у време када смо делили заједничке вредности и заједнички живот. Без артефаката и докумената и свега другог што баштини Музеј историје Југославије, то не би било могуће.

Радослав Зеленовић, дугогодишњи директор Југословенске кинотеке

Морам признати да ми је, у оквиру великих и општепознатих историјских наратива, увек била занимљива микровизура малих људи. Често сам имао осећај да недостајући мирис и укус крупним сликама прошлости доносе баш ти проживљени погледи споредних савременика. Такав је случај и са мојим деценијским односом према Музеју историје Југославије.

Први доживљај ове куће имао сам када су нас, као ученике завршних разреда основне школе, под колективним трансом довели и укључили у неми мимоход око гроба Јосипа Броза. Из угла незрелог дечака изложеног снази колективне екстазе, тај објект са телом преминулог маршала зрачио је митском енергијом. Чардак ни на небу ни на земљи светлео је изнад белог града појмом апсолута.

Пет година након тога, као студенти Ликовне академије долазили смо уторком на часове мозаика у оближњу кућицу, ту у подножју Музеја. Замазани и занети својим идеалима нисмо могли без доручка, а најбољи и најјефтинији налазили смо у суседном ресторану гарде. Пуштали су нас у своје друштво баш они који су бринули о гробу, Музеју, пауновима. Пуштали су нас из другог света, сасвим различитог устројства. Апсурдна је била слика за истим столовима војници и сликари. Тада сам имао осећај да сам се, не својом вољом, за велики степеник приближио недодирљивом храму.

Након много година, урођен у свој професионални уметнички пут, бивам позван да будем у Управном одбору Музеја историје Југославије. Рекло би се да иронија не бира своје ослонце или их можда баш бира? Како год, пут до *забрањеног прага* био је отворен. Уз формално учешће у сахрани Јованке Броз, која је припадала завршном чину дуге поменуте приче, крај се у ствари десио променом назива самог музеја у Музеј Југославије. У оба случаја судбински сам био непосредни део тога, тако да је тридесет пет година неслућеног односа коначно завршено.

Саша Панчић, ликовни уметник

Као магнет, Музеј историје Југославије привлачи посетиоце из целог света. У тражењу одговора на то шта је била Југославија они, често, долазе до сасвим нових спознаја о сопственом идентитету. Енергија те, данас непостојеће државе, захваљујући Музеју, допире и до најудаљенијих становника планете. А тај процес постаће импресиван када се, на интернету, у потпуности активира преко 400 хиљада дигитализованих фотографија из архива Музеја. Поглед на такву, виртуелну Југославију, биће препун фантастичних, јединствених prizora, отргнутих од заборава и ништавила.

Сћанко Црнобрња

Галерија Матице српске сарадњу са Музејем историје Југославије почела је тек недавно, 2011. године. Премда различити по врстама музеја, ми као уметнички и они као историјски, повезани смо високим професионалним стандардима и опредељењима за најнапредније музеолошке концепте. Као историјски музеј, који се бави друштвеним феноменима и посматрањем предмета у ширем историјском контексту, Музеј историје Југославије указао нам је на другачије/модерније могућности изложбених наратива и тиме допринео проширењу наших програмских опредељења. Истовремено, своја знања и искуства у области конзервације ми смо поделили са њима и допринели очувању њиховог фонда ликовне уметности. Преплићући знања и искуства наших вишедеценијских пракси, показали смо како музеји међусобно могу и треба да сарађују са циљем унапређења делатности у целини.

Поносни смо што смо, као један од најстаријих уметничких музеја, имали прилику да сарађујемо са Музејем историје Југославије.

др Тијана Палковљевић Бујарски, ујравница Галерије Матице српске

Музеј историје Југославије и ја

Гледајући непрегледне колоне посјетитеља Титовог последњег почивалишта почетком 1980-их, нисам могао ни сањати да ће то мјесто много година касније постати важан дио мог, не само професионалног, него и приватног живота. У задњих десетак година из различитих се разлога непрестано враћам у Музеј историје Југославије. Управо овдје, у тзв. Маршалату, пронашао сам најзанимљивија документа потребна за израду свог докторског рада. У овом музеју први пут сам у животу судјеловао у осмишљавању једне изложбе. У кино дворани Музеја одржана је београдска промоција моје књиге. Сваке године настојим своје студенте довести у Београд, при чему је МИЈ постао незаобилазна дестинација. Међутим, најважније од свега, у Музеју сам упознао одличне колеге и срдчане људе од којих су ми неки постали драги пријатељи. Гостопримство и пријатељство, које осјећам у сваком дјелићу Музеја, нешто је без чега више не бих могао замислити свој долазак у Београд.

Мом најдражем музеју и мојим најдражим музеалцима желим много успјеха у даљњем раду. Ако ће им у томе икада затребати моја помоћ, бит ће ми неизрециво задовољство и част.

др Хрвоје Класић, Филозофски факултет, Универзитет у Загребу

И после Револуције – Револуција!

Музеј Револуције народа и народности Југославије у Београду никада није изграђен. Као ни метро, нити железничка станица. За прошлост и будућност немамо времена. Крцкамо последњи кусур данашњице.

Непостојећи Музеј Револуције народа и народности Југославије припојен је Музеју историје Југославије и у пресељењу затурио реч *Револуција*. Непостојећи метро и никада завршена

железничка станица припојени су суседном плацу и у пресељењу изгубили трку с будућношћу.

Музеј историје Југославије има велику одговорност:

- да на дневни ред врати антифашистичку борбу, социјализам и револуцију;
- да на дневни ред врати будућност.

Шкарџи

ДихотоМИЈа

Када су 1996. године одлуком Савезне владе истовремено укинуте две централне југословенске музејске институције, Меморијални центар Јосип Броз Тито и Музеј револуције народа и народности Југославије, чинило се да је њихове налогодавце у том тренутку више руководио обрачун с прошлошћу, него велика очекивања у погледу будућности Музеја историје Југославије, који је формиран исте године спајањем две установе. Једна од чаршијских прича каже да је формирање МИЈ била само маска, а да је права намера била да се сачувају музејски фондови укинутих музеја, који су својим називима, у то време, били непожељни и иритирали већи део јавности.

И мада је нама, који смо радили у установама које су му претходиле, био незамислив престанак континуитета, Музеј историје Југославије показао се далеко виталнијим него што смо мислили. Нешто се променило. Дихотомија обједињених музејских садржаја била је толико јака да се и данас, после 20 година заједничког рада, фондови музеја деле на наше и њихове; чак и у оквиру пројекта *Ошварамо гејо*, који је у току, они су на поставци изложени једни насупрот других. Међутим, управо та дихотомија, та у основи двосмисленост музејских садржаја, била

је узрок динамичног, снажног подстицаја у креирању пројеката, изложбене делатности и свих других програмских активности.

Било како било, установа је постала препознатљива у тренутку када је изнутра препозната компатибилност та два фонда, с једне стране, оног репрезентативног, поклоњеног, у уметничком и материјалном погледу изузетно вредног, којим би се поносили далеко већи светски музеји и, с друге стране, оних аутентичних сведочанстава – докумената и предмета, евидентираних и прикупљаних по музеолошким стандардима вредности. И, као што то по правилу бива, својеврсним помирењем различитих садржаја, тим сусретом илузије и стварности, ослободила се машта музејских истраживача. Значајно подмлађен новим стручним кадровима и руководством, МИЈ се у кратком року појављује у јавности као модерна, отворена институција која сопствене фондове користи на атрактиван, маштовит, смео и, по потреби, провокативан начин. С једним јединим циљем: да актуелизовањем непосредне историјске прошлости, на привлачан и прихватљив начин, оствари непосредну комуникацију са све захтевнијом публиком.

Момо Цвијовић, музејски савешњик

ОД МУЗЕЈА ИСТОРИЈЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ ДО МУЗЕЈА ЈУГОСЛАВИЈЕ

Током рада целог колектива на стратешком пројекту поводом обележавања века од настанка прве државе јужнословенских народа, искристалисала се давно покренута иницијатива за промену имена Музеја. Одлуком Владе Републике Србије о измени Одлуке о оснивању Музеја историје Југославије, у априлу 2016. године, промењено је име у Музеј Југославије, Београд.

Иако Музеј историје Југославије постоји већ 20 година, овај период обележен је кризом идентитета – несагласјем између самог имена институције и састава наслеђених колекција (Меморијалног центра Јосип Броз Тито и Музеја револуције народа и народности Југославије). Више од деценије трају спорадични напори да се ова два сасвим хетерогена, али јасно симболички омеђена, фонда слију у јединствен фонд који би требало на адекватан начин да представи историју Југославије. Управо је фокус на историју умногоме допринео да се постојећа колекција сагледа као неадекватна у контексту новонасталог музеја, упркос свом значајном културолошком, социолошком и антрополошком потенцијалу.

КА НОВОЈ КОНЦЕПЦИЈИ

Иницијатива о промени имена у Музеј Југославије представља тежњу да се делокруг истраживања и музеализације усмери на спектар различитих феномена који обележавају југословенско наслеђе и југословенско искуство, а који су већ неко време препознати у актуелној музејској пракси. Пажња је сада усмерена и на еволуцију југословенске идеје до отелотворења у државу 1918, као и на друштвене, културне и идентитетске форме које опстају и након политичког нестанка Југославије.

Фокус истраживања и даље је усмерен на период постојања Краљевине СХС, Краљевине Југославије и социјалистичке Југославије, које представљају државне оквире југословенских народа у *крајњом 20. веку*, и у којима се на различите начине покушавао формирати југословенски идентитет. Основна идеја је да се музеализују и трансформације које је тај оквир генерисао, нове форме и праксе у друштвеној сфери, на нивоу високе, популарне и народне културе.

Отуда је проистекла флуидна партиципативна платформа која се темељи на рефлексивном, интегративном и динамичком приступу баштини. Концепција коју смо усвојили наслеђе не ограничава само на предмете, збирке и фондове музеја, већ обухвата мрежу установа културе, локалитете, заједницу и људе, уопште, уже и шире окружење. Уз то, оно се непрестано ствара и мења.

МЕТАФОРА ИДЕЈЕ

Музеј Југославије није идеолошка и политичка, већ документарна и музејска институција која обрађује феномен Југославије као друштвено-историјске појаве од самог почетка као Краљевине Југославије, до њеног краја као СФРЈ.

Визуелни идентитет ограђује се од симболике која задире у политичку идеологију, али уједно оставља простор за неку врсту емотивне референце која на визуелном плану омогућава да пројекат Музеја континуирано живи.

Нови дизајн симбола и логотипа полази од универзалне графичке симболике заставе која се, током целог постојања Југославије, у основи састојала од три графичка хоризонтална елемента. Једноставном ликовном интервенцијом продужавања горњег дела, добијамо метафору континуитета идеје Југославије, као концепта који наставља да се феноменолошки обрађује кроз Музеј Југославије, а доњи део остаје непромењен, заустављен у времену, симболишући фактички крај Југославије.

Златна боја, као симбол богатства, као патина протеклог времена и као суверена метафора историје, намеће се као право решење уместо уобичајене цвено-бело-плаве тробојке која има снажне идеолошке конотације.

Што се тиче типографског исписа, имамо срећну околност да је Југославија била заједница народа с различитим писмима, тако да је веома логично користити ову идејну предност и исписе у ћирилици, латиници или верзију с помешаним писмима.

Славимир Сивојановић, дизајнер

ЗАПОСЛЕНИ И СТРУКТУРА МУЗЕЈА

Професионалну структуру Музеја историје Југославије чини 27 стално запослених:

мр Неда Кнежевић, директорка

Мила Рестовић, секретарка Музеја

Лидија Котур, асистенткиња за оперативно-техничке и административне послове директорке

Одељење за истраживање и заштиту музејског фонда

Радован Цукић, кустос, начелник одељења

Веселинка Кастратовић Ристић, музејска саветница-истраживачица

Драгољуб Купрешанин, музејски саветник-истраживач

Рифат Куленовић, музејски саветник-истраживач

Ана Панић, виша кустоскиња музејског фонда

Весна Микелић, виша кустоскиња библиотечког фонда

Наташа Скрињик Цветковић, конзерваторка-рестаураторка

Одсек за документацију и дигитализацију

Татомир Тороман, кустос, шеф одсека

Славица Дробац, администраторка музеолошке документације

Одељење за комуникацију и развој програма

Иван Манојловић, кустос, начелник одељења

Александра Момчиловић Јовановић, кустоскиња-координаторка издавачке делатности

др Катарина Живановић, кустоскиња музејског фонда и координаторка за међународну сарадњу и пројекте

Мирјана Славковић, кустоскиња музејског фонда и координаторка за међународну сарадњу и пројекте

Марија Ђорговић, кустоскиња музејског фонда и координаторка за међународну сарадњу и пројекте

Сава Ковачевић, сарадник за мултимедије и техничку припрему музејских активности

Одељење заједничких послова

Снежана Трнинић, економска саветница, начелница одељења

Драгана Јанковић, виша стручна сарадница за финансијске и рачуноводствене послове

Светлана Огњановић Михаиловић, саветница за просторно очување музејског комплекса и координаторка за безбедност и здравље на раду

Татјана Петровић, организаторка продаје

Гордана Вукман, организаторка административно-канцеларијских послова

Марија Ралетић, продавачица

Зоран Алексић, продавац

Гордан Милетић, економ-возач-курир

Тихомир Недељковић, домар

Због великог обима, широког дијапазона и високих захтева послова из оквира делатности, укупан број запослених допуњују стручни људи за потребе квалитетне реализације.

Момо Цвијовић, музејски саветник

Ана Радић, сарадница за односе са јавношћу

Сара Сопић, кустоскиња-едукаторка

Весна Павловић, библиотекарка и кустоскиња

Ада Влајић, сарадница кустоса музејског фонда

Марија Васиљевић, сарадница на пројекту *Визуелни архив Југославија*

Јована Стојадиновић, сарадник на пројекту *100 година Југославије*

Душан Јевтић, сарадник за интерент презентацију

Милица Костић, домаћица објекта

За потребе стручног вођења посетилаца кроз комплекс МИЈ, као и продаје карата, публикација и сувенира повремено се додатно ангажују спољни сарадници.

ПОСЕБНО СЕ ЗАХВАЉУЈЕМО НА САРАДЊИ И УЛОЗИ КОЈУ ИМАТЕ У РАДУ МУЗЕЈА:

Архиву Југославије
Балканском фонду за демократију
Војном музеју у Београду
Галерији Матице српске
Граду Београду
Градском музеју Сомбор
Историјском музеју Србије
Југословенској кинотеци
Министарству културе и информисања Републике Србије
Министарству одбране Републике Србије
Министарству туризма, трговине и телекомуникација Републике Србије
Музеју науке и технике, Београд
Музеју савремене уметности у Београду
Музеју савремене умјетности Републике Српске
Музеју савремене историје Словеније
Народној библиотеци Србије
Народном музеју у Београду
Народном музеју Зрењанин
Народном музеју Кикинда
Народном музеју Краљево
Општини Савски венац
Природњачком музеју у Београду
Радиодифузној установи Радио-телевизија Србије
Републичкој установи Филмске новости
Теленор фондацији, Београд
Управи за заједничке послове републичких органа Владе Републике Србије
Факултету за инжењерски менаџмент
Факултету за медије и комуникације
Факултету примењених уметности у Београду
Филозофском факултету у Београду
Хисторијском музеју Босне и Херцеговине

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

069.51:94(497.1)"1996/2016"

MVZE] Југославије / [аутори текстова Марија Ћорговић ... [и др.] ;
аутори текстова рубрике Из вашег угла Ана Адамовић ... и др.] -
1. изд. - Београд : Музеј историје Југославије, 2016 (Београд : ДМД).
- 59 стр. : илустр. ; 22 cm

Подаци о ауторима преузети из импресума. - Тираж 500.

ISBN 978-86-84811-39-6

1. Ћорговић, Марија, 1978- [аутор]

а) Музеј историје Југославије (Београд) - 1996-2016 - Јубилеји

COBISS.SR-ID 227419660

**МУЗЕЈ
ЈУГОСЛАВИЈЕ**

**МУЗЕЈ
ЈУГОСЛАВИЈЕ**

**МУЗЕЈ
ЈУГОСЛАВИЈЕ**

9 788684 811396 >